

ԽԱՂԱՐԱԹԵՐԹ

ԱՄԵՆՈՒԵԱՅ

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ Ե՛ ԸՆԿԵՐ ԳՕԳՈՐ

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ՝ ԵՍ, ԴՈՒՆ, ԱՆ, ՄԵՆՔ, ԴՈՒՄ, ԱՆՈՒՔ.

ԷԼԶԱՍԱՐՈՂՆԵՐ՝

«ԱՎԻՐՈՇԻ»

արտատեր

Ե. ԹՕԼԱՅԵԱՆ

և

ԽՐԱՐԱՆԱԿԼԵՐ

(Գաղտնի)

ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Սխալ. — Համիտին բռնած վերջին ուղղությունը։

Պատերազմական ատեան. — Շրջանդան մը որուն հրաւիրուած են բոլոր պետական բարձր անձնորոշիչները։

Պատերազմ. պաշտօնատուն. — Բերա Բաթա ուր մեծ մարդիկ կ'ընկալուին կոր այս օրերս զլիսուան իջնալով։

Շվեդիք փաշա. — Նորոշոր քաղաքական որ Պոլսը մարքեւու ձեռնաբեր է։

Պարզախորտիւն. — Սուլթան Մէշէթի թագը։

Սերսիկ. — Համիտին տապանը։

Զերբալայութիւն. — Ընդհ. ամ. սովորակ որ կը բաժնուի այս օրերս բոլոր պետական պաշտօնէից։

Կաշաք. — Կտածում մը զոր կարգ մը ապուշ զինուորներ ընել տուին թեւերուն վրայ Համիտին, հիմա որչափ որ ջանան հանել զայն օգուտ չունի, չի ջնջուի։

Շարմում. — Հրէշ մը սօփրաներէն ծնած, զոր Համիտ հակառակ իր մանկարարձի մասնագիտութեան չկրցաւ օղջ ծննդել։

Պարսից շահը. — Յիսուսի աջ կողմի աւագակը որ վերջին պահուն մեղայի գալով կը փրկուի։

Փարմանք. — Անցած շաբաթ

օրուան պոսեցւոց արշալոյսը։

Էնտեքանտան քերքը. — Կարմրախաւի զոհ գացած հէգ մանուկ մը։

Ուրախութիւն. — Պոսեցւոց կողմէ Համիտին ուղղուած շնորհաւորական հեռագիր։

Հրացանի բռնուիլ. — Անգիի աշխարհին մէջ շերիարք քարոզելու խրկուած սօմքաներուն ճամբու ծախք։

Նպաստ. — Ծառաւէ մեռնող անասուններուն ախտով տրուած ջուր։

Թանկագին. — Շէյխուլիսլամին գրիչը՝ որ Համիտին ֆերվան ստորագրեց։

Աւարաւորիւն. — Քիւրտերուն խաւարը։

Հետապնդում. — Փախստական զինուորներուն ետեւէն արձակուած որսի շուն։

Խիստ. — Շէյքէթ փաշային նկարագիրը։

Ֆաղրումակ. — Արծաթ բաժակ մը ուրկէ գինի կը խմէ Սելանիկցի զինուորը։

Անճ. — Բան մը որուն տէրը չեն այսօրերս Պոլսոյ մէջ շատեր։

Թատրոն. — Պաշարման վիճակի կողմէ անպայման դադարուած զառապարտուած լրագրի մը։

Կասկածելի. — Ազատութեան բանակին երկրորդ որ հին բէժմին ասրանքներուն վրայ կը փակցընէ կոր ճանչցուելու համար։

Ֆերվա. — Համիտին հոգեւարքի վայրկեաններուն կիրարկուած մորֆին։

Անճապան գանձ. — Թանախան կարամը, զոր Համիտ եղար կը ջանար լեցնել առ ու ան կողոպտելով։

Ոտքերնից պագնել. — Համիտին իր գահնկեցութիւնը պահանջող պատուիրակութեան ուղղած կայսերական բարեւ։

ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ

«Ես եմ «Ծաղիկ» եւ ինձ գտա «Ծաղիկ» չափի նախագահ։

Իմ անունն պարտաւ ձեռնարկուած քերական պիտի առնէ։

Իմ փառսն կը լինի պիտի դիմէ։

Ամէն մարդ պէտք է յարգէ Խաղաղութիւնը քան զայն։

Եւ ո՞ր պէտք է աչքը նետէ իմ քաղաքին, քո՞ղ աչք ունեցողին աչքը ելլայ։

Պէտք չէ իմ փառսն ձեռնարկուած քերականը անցնէ։

Պէտք չէ նեղամտ, երբ ձեռնարկուած յօդուածները չափուն։

Պէտք է ձայն անգամ չեմբէլ եւ գլխուղ փայ ղնէ, երբ

ձեզի դիմ գրուի այս սխալներուն մեջ։

Նոր ժամ քաղաքան, պէտք չէ մեղանկել։

Եւ երբ մեղանկելու ժոհ քլաւ, պէտք է... քաղաքանէ։

«Ծաղիկ» կը հրատարակուի ամէն օր արշալոյսին

Տնօրէն՝ Թ. ՍԱԳԱՆԱՆ

ՇԱՐԱԹ 18 ԱՊՐԻԼ 1909

Հասցէ՝ Ղալաթիա, Գուրչուկուխան Թիւ 7

زاعينك غزتمسى درعليهاده غلطاده قورشولنى خاندە نومرو ۷

Գ Ժ Ո Ի Ա Յ Ի Ն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԻՏ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՎԻՆ ՍՈՋԵԻ

Ի՞նչ դժոխքի մասնաւոր թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ մեզ։

Դժոխք, 8 Ապրիլ 9 9

Այսօր երեսփոխանական ժողովը արտասովոր նիստ ընելու հրաւիրուած ըլլալով, գումարուեցաւ կրակէ Պալատը։

Բոլոր երեսփոխաններն ալ ներկայ էին։

Ա. Նախագահ Ճինկիզ իման էֆ. Հոռովի երեսփոխան Ներսիս տուած մէկ թագրիւրը հաղորդեց ժողովին, որուն հաւանութեան վրայ Ա. քարտուղար Հասուն էֆ. կարգաց զայն։

«Ի՞նչ Թուրքիա խրկած արտասովոր զօմիսքը Ապուլի Համիտ 65 տարիէ ի վեր իր գործառնութեանց համարատուութիւնը տուած չըլլալով վարչութեան, և վերջերս ալ իր գործած գիւտանգիրտական ծանր սխալներուն հետեւանքով Թուրքիոյ մէջ մեր զինքը խախտած ըլլալով, կը խնդրենք բարձր ժողովէ հեռագրաւ կանչել զինք և հարցապնդումի ենթարկել, և 15 հոգիէ բաղկացած մասնաւոր սանդարմաթական ատեանի մը միջոցաւ քննել իր գործառնութիւնները։

(Ստորագրութիւն)

Հոռովի երեսփ. Ներսիս
Թէհրանի » Յազկերտ
Սեբաստիոյ » Լէնկթիմուր
Լէնկերի » Հասուն
Թէպրիզի » Շահ Ապպաս
Օտէսայի » Կատարինէ
Բարիլի » Բիլլիէօ
Թեր ու դէմ վիճարանութիւն։

Ներքէ յետոյ նախագահը քուէի դրաւ հարցապնդումի հարցը որ 10ի դէմ 120 ձայնով ընդունուեցաւ։

Որոշուեցաւ նաեւ յառաջիկայ երկուշաբթի խորհրդարան ներկայանալու համար urgent հեռագիր մը քաշել, և ըստ այնմ հրահանգ արուեցաւ զիւանին։

Դիւանը յայտարարեց որ հեռագիր քաշելը անկարելի է, որովհետեւ իր երկարգի Բէօշլէն Սելանիկ մեկնած ըլլալով և իր նոր հասցէն դեռ գիւտանք պաշտօնապէս տեղեկացուցած չըլլալով Համիտին ձեռքը չհասնիր։

Թէպրիզի երեսփոխան Շահ Ապպաս խօսք առնելով, ըսաւ թէ, շատ հաւանական է որ Համիտ, Սելանիկ, Բումէլիի բանակին հրամանատար Շէյքէթ փաշային ապարանքը իջնաւած ըլլայ, որովհետեւ բարձրատիման հիւրերը սովորաբար Նորին Վաեմութեան կողմէ կը հիւրասիրուին։ Ուստի զիւանին հրահանգ արուեցաւ կրկին հեռագիրը Սելանիկ, Շէյքէթ փաշային քաշել, յանձնելի Ապուլի Համիտին։

Նիստը արտասովոր ըլլալուն, օրակարգ չունենալով փակուեցաւ յառաջիկայ երկուշաբթի գումարուելու համար։

Այսօր 11 ապրիլ երկուշաբթի երեսփ. ժողովը գումարուեցաւ կրկին, հարցապնդելու համար Ապուլի Համիտը որ հեռագիրը ստացած ըլլալով, 2 օրուան արձակուրդով եկած էր անձամբ

պատասխանելու ըլլալիք հարցապնդումին :

Ժողովի գումարումէն կէս ժամ յետոյ սրահ մտաւ Ապտիւլ Համիտ :

Պոլիս գտնուած ատենս անգամ մը տեսեր էի զինքը, անպոչ, էֆին հետ իր փորը մտնել յաջողելով :

Շատ փոխուած գտայ զինքը : Բոլորովին ընկճուած, աչքերը խորը դացած, կռնակը խոշոր սապատ մը ելած, քիթն ալ չափազանց ուռած, քայլերը դողդոջ, վերջապէս ներհակը երբեմնի առոյգ, կատաղի ու վայրագ Համիտին :

Քալած ատենը կը կը դողդոջէր, շատ յուզուած կ'երևար :

Նախագահին հրաւերին վրայ բեմ բարձրացաւ Համիտ և հարցապնդումներուն պատասխանելու ի վիճակի ըլլալը յայտնեց :

Այս յայտարարութեան վրայ շատ մը երեսփոխաններ խօսք ուղեցին :

Նախագահ.— Խօսքը Ներոն էֆին է :

Ներոն էֆ.— Ո՛վ Համիտ, բարձր ժողովին հաւանութեամբ կուգամ քեզ հարցնել թէ, ճշտապէս ընթացքին, թուրքիոյ մէջ յանուն մեր պետութեան վարած իշխանութեանդ համարադրութիւնը տալէ ինչո՞ւ կը խուսափիս :

Երկրորդ, վերջերս տեղի ունեցած դէպքերը աննպաստ են մեր պետութեան շահերուն, այս մասին քու բացատրութիւններուդ կը սպասենք լուսաւորուելու համար :

Կատարինէ էֆ. Խօսք ուղեց, բայց նախագահը մերմեց, խօսքը Համիտին տալով :

Համիտ.— Ո՛վ պատկառելի երեսփոխաններ, ներեցէք ինձ, քիչ մը երկար խօսելու ստիպուած եմ թէեւ ասիկա ինձ մեծ նեղութիւն պիտի պատճառէ, որովհետեւ քանի մ'օրէ ի վեր արիւն խրժած չլլալով կ'որոգեմ չորացած է :

Ասկէ ճշտապէս անշուշտ այս բարձր ժողովին միաձայն հաւանութեամբ արտասուող գովիսեր կարգուեցայ Թուրքիոյ, և անմիջապէս նոր պաշտօնիս մեկնեցայ :

Դուք մօտէն չէք ճանչնար Թուրքիան, կը ցաւիմ այս ճշմարտութիւնը յայտնել ստիպուած ըլլալուս համար :

Երբ ես ալ հոս կը գտնուէի ճիշտ ձեր այսօրուան ունեցած գաղափարը ունէի այդ երկրին վրայ, տրուած տեղեկագիրներու վրայ հիմնուելով :

Բայց իրականութիւնը բոլորովին հակառակ էր մեր գաղափարին :

Իմ և ձեր կարծած Թուրքիան մեր պետութեան դաշնակից կարծած Թուրքիան, Աստուածաբան

բարի գթասիրտ պետութիւն մըն է եղեր :

Ասանկ մեր նպատակներուն հետ հակոտնեայ երկրի մը արտասովոր գովիսերութեան պաշտօնը կարծուածին չափ դիւրին պաշտօն մը չէ, և առանց համեստութիւնս վերաւորելու կրնամ ճակատաբաց յայտարարել բարձր ժողովիդ առջև որ զայն շատ հաւատարմօրէն կատարեցի, գէթ իմ խիղճըս այսպէս կը վկայէ : (Ուժգին ծափահարութիւններ երկարատե) :

Համիտ խոնարհուած մը ընելով առջևը դրուած գանձը բերնին տարաւ և քանի մը կաթիլ արիւն խմեց :

Այս միջոցին Մաքիալէլ էֆ. անկարծ պոռագ թէ, մեր երկիր խրկած պատուիրակները չեն կրնար խիղճ կրել, դուք ո՞ր օրէնքով զայն հետեւինդ տարիք :

(Լուրթիւն լուրթիւն ամէն կողմէ) :

Նախագահը կը ստիպուի զանգակը հնչեցնելով հանդարտեցնել երեսփոխանները :

Համիտ էֆ. շարունակելով.

Մաքիալէլ էֆ. կարգը ատոր ալ պիտի գայ և պիտի բացատրեմ, քիչ մը համբերութիւն :

Իմ այնքան փափուք եղող պաշտօնիս լաւ կամ գէշ կիրարման համար ոչ մէկ խօսք պիտի ըսեմ, այլ կը խնդրեմ բարձր ժողովէդ իմ մասին ամէն օր վերին պետութեան Աստուծոյ տրուած, ժողովարարները աչքէ անցնել, մէջ մըն ալ հօրս Ո՛հ ճիտ, Թուրքիա ոտք կոխած օրս իմ մասին տուած սա վկայութեան ուշադրութիւն ընել :

Ասոր քաղաքորոքեան օրով բոլոր ժողովարարը մերկ պիտի մնայ : (Ահագին ծափահարութիւն մը կարծիք պալատին կամարները կը թնդացնէ, խանդավառութիւնը աննկարագրելի է, Շահ Ապպահ տեղէն ցատկելով Համիտին բերանը կը համբուէ) :

Մինչեւ 3½ տարիքս իբրեւ փոխանորդ վարեցի պաշտօնս, այսինքն մինչեւ 1876 :

Իմ բուն պաշտօնավարութիւնս կը սկսի ահա այս թուականէն, մինչև այս օրս :

Գահ բարձրանալս անկարելի պիտի ըլլար եթէ ինձ յատուկ դիւանագիտութիւնը ի գործ դնելով՝ եղբայրս Մուրատը իր խնդարներէն չընտանարկէի :

Իր վրայ մեր դիւանին ծրագիրը ամբողջապէս գործադրած եմ, կրնաք այս պարագան իրմէ ստուգել պատուիրակ մը խրկելով արքայութիւն :

Ժամանակը և տարիքս չեն ներեր հոս երկարօրէն պատմելու ձեզ իմ 33 տարուան պաշտօնավարութիւնս, ուստի կը խնդրեմ որ զայն պարզ թուանշաններով ներկայացնելու թոյլ տաք ինձ :

(Շարունակելի)

ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ

ՄԵՐ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ԲԵՐՆԻՆ ՄԷՋ

— Քա թուրուկս, աչկներովս տեսնայի նէ չէի հաւատար, ամա Արթին աղայիս վրայ հաւատքս փէք զօրաւոր է տէ ան ըսաւ նէ հաւատացի արթին :

— Մեղայ տէր, չհատալիք իշկայ, ամէն պահ օրթան է, դադէթաները աչիքեար կը գրեն կոր :

— Ամա իրաւ է քի զօրով վար առեր են կրսեն կոր նէ :

— Քա ատ ալ խօսք է. հէլպէդտէ մարդը կտործիկ մը զորլուս պիտի տայ, հէօթիւմարութիւնը ծառքէն կերթայ կոր նէ, դուք ըլլաս տէ, դրացի Մարեամ հանըմը գայ ծառքէդ մէկ մէնտիլդ խարմիշ ընել ուղէ նէ գողտը կուտաս, հէլպէդտէ չես իտար, անանկ ալ աս մարդը :

— Հէմ ալ Համիտին պէս աչքեամէթիլ թագաւոր մը, քի աչխարհք արարատը ծառքին տակը զապթ ըրած պիթէվի կը դողացունէր :

— Ամա ինտոր կըլլայ քի աս մարդը անխորտար արապ, առնաւուտ ասկէրներով կիշեր ցորեկ Օրթագեղի սէրայը քիւշտամը ըրած ըլլայ տէ, մէկէնիմէկ ասանկ սէշմէղի կայ :

— Այս զօրքին մեռնիմ տա Սեւանիկէն էկող ասքէրներուն քի քիւմէնով Պոլիս թափեցան տէ մենք ալ խայրեցանք :

— Տա սուրաթին արեւէն խանձած ճիւճէ ասքէրներուն համար չէ՞ք ըսեր կոր քա :

— Դուք անոնց պոյն իշ կը նայիս, որտեղնուն մէջ պոյ էրեցունող արալանին զիխաղ ըրէ, ֆարսին էս քա, մէջ մը թիւֆէնկը ծառք կառնեն կոր նէ աչուրներին չախմախի պէս փառլամի կըլլայ կոր :

— Էյ աս կըյրիճները նա՞սը կըլլայ տա հօր տէյի չէքիլիկի պէս ըլնթիւն ալ Պոլիս կը թափին :

— Մեղայ տէր, թէլ բոսթա չկայ, վարոր չկայ, թոն չկայ. խապարը վըղ տէյի կառնեն, իմանայուն պէս քի աստեղ Համիտը միշտէ պուլանտըրմիշ կընէ կոր, հոգէառ հրեշտակի պէս վրան թափեցան քիւմէնով :

— Երեւոյի սարայն ալ կոխեր են կրսեն կոր :

— Կոխելն ալ խօրաթա է, եէրլէ նոխան ըրեր են, ան կիւզէլիմ պախճաները, եալտըղը սօֆաները թիւթիւն թիւթիւն խարապ ըրեր են, պան չեն թողուցեր :

— Հոռոփիկա աղբօրը հետ գնաց տեսաւ իշթէ, իրկունը էկաւ նախ-

կեց նէ ճիշէրս փառչա փառչա էղաւ, տ'անաս մարիկ. կըսէր կոր Հոռոփս, ճամերը կոտորեր, չէր-չիվէները խուրտրխաշ էղեր է, սաղլամ բան մը չեն ձգեր վէլհաւը :

Պատերուն տիպը սիւնկիւրիւ ասքէրի մը կողմ կացեր են տէ գունէն ներս մտնելու իզին ուղեր են նէ թողտը չէ տըւեր, եասախ է ըսելով :

Ան ինչ նէղաքէթ տեսնաս, կըսէ կոր մերինը, կոտորուեցան մարդիկը, ինչ իլթիֆաթ ընեն տէյի շաշըրմիշ ըրեր են :

— Հէլպէթ քա մարդիկը բաբուլալը հօր ձոր գաւկըներ էն էղեր, հէմ ալ Լարթագիի թէրպիյէ էն սուեր, ճէպէինին հէփ ինկիլիզի ոսկը լեցուն է եղեր :

— Աճապա ինկիլիզը մատ ունի կ'ըսես աս պաներուն մէջը :

— Ով գիտէ քուրս, բոյիթիխա է ասիկա, չես գիտեր տակէն ինչ կ'ելլէ : Ամա մեր Սաղաթիկը կըսէ կոր քիմ մոսթօթը իլէն սա Ալման օլաճախը մութլախ խալթ մը խառնեցին տէյի սամանի տակէ :

— Ան չէ ամա Սաղաթիկը ով է քա :

— Հա չճանչնայիր ա, Պայծառին էրիկը դուն ալ :

— Սա Սաղաթիկը, վույ կրողը տանի ուրկէ ուր ալ ատոր խօրաթան օրթան հանեցիք :

— Էյ սա երևոյրդին ֆըրլտախը նախը կ'ընէիք կոր աղւոր աղւոր, թէկ խուսուր ձգեցիք, զաթը ծեր ամէն պանը խուսուր է :

— Իշ պիտի ըլլայ, Սեւանիկ օրտուսիին պոշ պինպաշին, քա կեցի անուան ալ զուրցեցին տէ մոսցայ, վույ նասըլ ալ միտքէս ելաւ, ինչ է նէ, անցած երկուշաբթի գիշեր շիտակ քովը կ'երթայ և 2½ սահաթ մէօնէթ կուտայ. ես վար կ'իշնաս, ես կեղիթօփի կը պոնենք տէյի :

— Էյ ետքը :

— Ետքը Համիտ ավուճով օսկի տալ կ'ուզէ, խապուլ չընէր պաշ պին պաշին, և իր մայէթը կըտ նուող ասկէրին երլտըղը կոխելու իշմարը կուտայ : Ասոր վրայ երկու թարաֆէն տապանճաները կը պաշլայեն պամ պումի :

— Անցած օր հոս ինտոր եղաւ — Թըպլըսըն, արթըն ներսը անա պապա կիւնիւ կը դառնայ, մարող մարողի, մեռնող մեռնողի, նասըլ ըսեմ մահչերի պէս պան մը :

— Վույ օտըղ պազնիմ աճապա ծոցուոր Սուլթանները որչափ վախցած են :

— Վախնալն ալ խօսք է :

— Պան մըն ալ էս իմացայ ամա իրաւ է մի չէնէ սուտ, չեմ գիտեր :

— Ինչ :

— Կէօյա քիմ Համիտը թէսիմ
ըլլալու համար դէմը կենայ կոր
եղեր տէ Սուլթաններուն Սուլթա-
նը կերթայ քի թէսիմ էղի տէյի
բէճա ընէ. տանակը առնելուն
պէս սաղ մէմէյին տակէն կը
զառնէ զալվալը կնիկը:

— Վախ, վախ, ճանալար
մարդ. պոնեցին նէ աճէպա ինչ
ըրեր են տա Համիտ:

— Ասը կիտցող չկայ քուրուք,
պաղըսին կըսէ քիմ մահէնի մը
մէջ մապուս բեր, հացսըս ճուրսըզ
անօթութենէ մեռցուցին տէյի.
էրէյ ալ մեր դիմացի Անասթա-
սիան ըսաւ քի կէօհամ ատ աս.
Կէրներուն էկած տեղը տարեր են
տէյի, ամէն ալ սուտ խօրաթա
թէվաթուր. չիտակը կիտցող չկայ:

— Նորը նասըլ է. փէք մաղըմ
մարդ է կըսեն կոր:

— Հա, մէկալ աղբորը հետ թա-
պան թապանալը թ. ան որչափ
խըյանէթ եռմուրճախ, ասդիինը
նէսպէթինէ խուզիյի պէս սուս
բուս ինքն իր հալին մարդ մը:

— Աստուած երկար օրեր տայ
տէ հէմ ինքը վալլէ հէմ ալ մեզի
վայեցունէ, կոգտէ ինչ խատար
իշկէնճէ քաչեցինք նէ:

ՆԵՄՅՈՒՆ ՏՈՒՏՈՒՆ

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ

ՍԵՆԱՆԻԿԵՆ

(Համիտին Յեկոթը)

Բու՛հ, ապերախտ Օսմանցի
ներ, վատ ժողովուրդ, անաբգ
արարածներ, մէրուն քէլիւէր,
գուք, որ ինծի պէս Սուլթանի
մը յարէն ու երախտիքը չկրցաք
ճանչնալ: Ամբողջ 33 տարի Օս-
մանեան հայրենիքը փառքով լե-
ցուցի: Բոլոր քաղաքակիրթ աշ-
խարհը հիացաւ, իմ դիւանագի-
տական հանձարիս վրայ: Աշ-
խարհի վրայ չի մնաց վեհապետ,
իշխան կամ գահաժառանգ մը որ
յատկապէս մայրաքաղաքս գալով՝
իր սքանչալ մը չի յայտնէր:

Ամենէն առաջ, Մուրատ օլա-
ճախ ան ֆիթնէի ֆիճուր եղբորս
վիճուած վերցուցի, ողջ ողջ գե-
րեւմանի մը մէջ թխելով: Յետոյ,
Սահմանադրութիւն պուտալասի
Միդհատ փաշան և ընկերութիւնը
անգլիի աշխարհքը զրկեցի որպէսզի
իմ աշխարհքս խաղաղի: Ռուսիոյ
հետ գէշ մարդ չըլլալու համար՝
Անատուլուէն Կարսը, Արտահանը
և Պաթումը տուի: Իսկ Ռուսի-
լի կէսն ալ՝ իմ յօժար կամօքս
սիրական զրացիներուս բաժնեցի:
Ու երբ անսայ որ Անգլիան ալ
ձիւր ծառ, աղբոսելով մը ինծի
կը նայի, Կիպրոսն ալ անոր տուի:
Վերջապէս իմ նպատակս եղաւ
բոլոր տէրութիւններուն հետ
հաշտ ու բարեկամ մնալ: Եւ որով-
հետեւ վերկիլի թագաւոր մըն եմ,

Աւստրիոյ տուի՝ Հերսէք Պոսնան,
Անգլիոյ նուիրեցի՝ Եգիպտոսը,
Յորանսայի պարգևեցի՝ Թունուզը,
Գերմանիոյ Կայսեր և իր տիւնէն
ժողովուրդին հազար ու մէկ տե-
սակ շնորհներ և մեծամեծ ար-
ածնութիւններ տուի:

Բու՛հ եղբար օլտուն,
Հայտէ իմիններս, նէ իսէ. հապա
սա ինէ բարերարեալ եւրոպայի
վեհապետները որոնք իմ անտա-
նելի սա վիճակիս մէջ, հիշ մէկը
Ալլահ իշին օգնութիւն մը չընեցէ
զատ, հալըս խաթըս պիւլէ չը
հարցուցին, բու՛հ նախքէօր
խայիլելը, ինծի պէս Սուլթանի
մը հէ՛, ես որ 33 տարիէ ի վեր
իմ տէրութեանս ու դահուս յիս-
րիմ թշնամի եղող խայըն խըյա-
նէթ հայերը մահով ընելու ջանա-
ցի, 300 հազարէ ատելի ջարդել
տուի, Հնչակեաններուն ալ խերը
անիծեցի Դաշնակցականներուն
ալ:

Եւ այս ամէն մեծագործու-
թիւնները կատարելու և Հայրե-
նիքին փառքը պանծացնելու հա-
մար գիշերներն անգամ քունս
զոհելով հիանալի ծրագիրներ
գծեցի: Միլիոններ ծախսեցի
կ. տացնելու համար հազարաւոր
խաֆիյները, նէճեպ Մէհմեմէ-
ները, Մէհմեմէտ Ալին, Իզզէթը
(ա՛խ ան եէզիտը), Գերմանիոյ
Կայսրը, Եւրոպական լրագիրները
Համիտիյէ հեծելագունը ևն. ևն
ամէնքն ալ պարտապ աշխատանք
Հապա սա մէօն թիւրքերը, ո-
րոնք տաճկաստանը մահով ախտի
ընէին: Ես, անոնց ալ հախէն
եկայ, սալախանա մը բացի երլ-
տըզի մէջ, ճէլլաթի պաշտօն
տուի իզզէթթին շողկնաւին որ
մարմարայի մէջ դիակներով կղզի
մը ձեւացուց, հէլէ ան Հար-
պիյէցիներուն աչքին խուռտը
կտրեցի: Լաքին հէյ վախ, տա
ինչ փառելիս խայիլի մարդիկ են
եղեր սա օսմանցիները: Բու՛հ,
բու՛հ,

Ես որ տէրութեան վարիտաթը
կարգ մը էտէպիզ նամուսուդ-
ներու կերցնելու համար իմ խա-
ղինէս լեցուցի, դարոցներ, հի-
ւանդանոցներ, մէրմէր և երկաթ
կամուրջներ չինելու միտք ունէի
և եղածներն ալ գոցեցի, ջնջեցի
եւ որ բոլոր ընտանիքիս այր ան-
դամները, սկսելով իմ գաւալինե-
րէս բանտարկեցի որպէս զի պըշ-
խըն հովարտաներ չըլլան դուրսե-
րը պտտելով, ո՞ր մէկը թուեմ,
ինծի պէս մարդու մը դէմ ասանկ
կոչտ վարմունք հէ՛, թո՛ւ թո՛ւ
ձեր սուրթիքն, խայիլներ:

Ամենէն աւելի բարկացածս ուս
սահմանադրութիւնը տալէս ետքը
ասանկ ընելու համար է, չու-
ներ, այսչափ ալ նամքէօրութիւն
կըլլայ մի ես:

Ես ինչպիսի բաժնեկիւր ըրի, խոր-
հրդարան պիտի գաս ըսիք եկայ,

ցամաքէն պիտի անցնիս ըսիք
անցայ, հայ գետնին տիպը անց-
նելիքներ, տահա ի՛նչ ընէի տու-
ներնիդ գայի թափլո՛ւ խաղայի
ձեզի հետ, բարի թագաւոր ըլլա-
լու համար հա՛, ճոճոյսնիդ առ-
նէի պտտցնել տանէի հա՛:

Աղւոր խախերնէդ պիտի գայի,
ամա ինչ ընեմ քի սա սելանիկի
օրտուն չէքիլիկէի պէս վրաս թա-
փեցաւ եւ մարս լացուց:

Էս գիտեմ, սօն թաքքէին նէ-
քէսութիւն ըրի, չուղեցի շատ
ծախսել:

Հոգչէ արդէն ամենուն գիտցած
ճշմարտութիւնն է թէ՛,

Քիմէ իտտին իյիք անտեմ սագըն
քեմտիքի,
Ինսան օղլու ճիլիպալտըր քիմ-
սե պիլմեզ Ֆեմիքի:

Ես ալ կ'ապրիմ, դուք ալ կ'ապ-
րիք և կը տեսնենք:

Ամա էյեր էկուր նորէն մեզի
թագաւոր եղիւր տէյի օրքերուս
թապանները լգէք նէ, տեղէս պի-
լէ պիտի չերերամ, որ երթաք
սորվիք նամքէօրութիւն ընելը:

ԱՊՏԻԻԼ ԶԱՄԻՏ

Յ. Գ. — Ինծի նամակ գրելու
ըլլաք նէ չիտկէ չիտակ Սելանիկ-
տէ Համիտէ մի գրէք, չիւնքի
չունչանորդիները թուղթերս ձեռք
կանցունեն կոր, անոր համար սա
ատրէսին գրեցէք:

Սելանիկտէ, գանյր գուլէնին
գարշըրնտա մէյիսանէճի Նիգուա-
քի էֆէնտիյէ:

Նոյն

ԿԱՄԻԹՆԵՐ

Կամբէ, բայց ճայէ որ
մաճեղ ոսկորի չգամ:

Վեհափառ Սուլթանը իր ունե-
ցած բոլոր կալուածները — այն
քանի մը կտոր գոյն կալուածները
— զորս կարելի եղած է սոյրաքի
Համիտին ձեռքէն փախցնել — ազ-
գին նուիրեր է իրեն բան չպահե-
լով:

Շատ ապրիս անուշիկ վեհա-
պետս, քու քիչ տուածդ սրտանց
տրուած ըլլալով մեզի համար
շատ շատ թանկագին է: Համիտ
ալ երբեմն կուտար, Աստուած
պակաս ընէ անանկ նուէրները և
անանկ նուիրատուն, որ երկու
ձեռքով կը կողպատէ և մատին
ծայրով որդրմութիւն կուտայ:

★ ★ ★ Մեր սիրելի վեհապետը
իր անհուն բարեսրտութեամբ նե-
րեր է Համիտին իրեն գէմ գոր-
ծած անհաշիւ չարիքներուն:

Տեղ չէ բսելու ո՛ր մէկ ծառէն
թէ հացի թի կելլէ և թէ... կը
հասկնաք չէ՞:

★ ★ ★ Համիտ 750 հազար հատ
Բուճիլի երկաթուղիի արժէ-
թուղթ ունի եղեր:

Ես ալ կը մտածեմ որ ինչո՞ւ
հատ մը չունիմ, մարդը Պոլսոյ
մէջ այդ թուղթէն չէ ձգեր որ,
ծառը արմատով միասին կողոպ-
տեր է:

★ ★ ★ Համիտ 34 ժա՛ւ անօթի
ծարաւ մնացեր է պաշարուած՝ և
արտաքին յարաբերութենէ զըր-
կուած ըլլալով:

Վա՛խ զա՛վալը մարդ, մեղքցայ
իրաւ որ. աս չափ ալ կըլլա՛, մի
եղեր:

Կըսուի թէ կեանքին մէջ առա-
ջին անգամ ըլլալով սիրտը շար-
ժեր և «պիլքարե Անատուլը գանտ
զատելիքի» ըսեր է:

★ ★ ★ Մայսուրեան — Զարիֆ-
եան — Յարութիւնեան կովկասա-
հայ նշանաւոր խուճը, վաղը
ցորեկ Բերայի «Վառիէթէ» թատ-
րոնը պիտի տայ իր րեկլըքուառին
ամենէն վերջին և հիանալի խա-
ղերէն մէկը:

ԲՈՒՆԱԻՈՐԻՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

Կարծէ որ ամէն հայ փութայ
այս խաղը վայելելու, իր այժմեու-
թեան պատճառաւ:

Խաղարկութեան պիտի մառ-
նակցի նաև մեր սիրելի Ոսկան-
եանը:

★ ★ ★ Նկատելով որ մեր սիրելի
Վեհապետին անյարմար է Համի-
տին արիւնով պղծած բուդրան
գործածելը, նոր մը չինելով ներ-
կայացուցեր են Նորին Վեհափա-
ռութեան:

★ ★ ★ Զինուորական բանակը
յաջողեր է այս շարթու շորերուն
լաւազոյնը ընել, ողջ ողջ բաւած՝
Սէրասքէրի մաքրանոցը թըխ-
մելով պաղա բահիրը: Այս այն
թահիր օլաճախն է որ ժամա
նակին Պոլսոյ վաճառական դա-
սակարգին մարդկը լացուց շան-
քածէն, և գործ մը ըրած ըլլալու
համար Համիտին պատուանշան-
ները կեղծեց:

Իր գերմանացի աղուոր կնիկը
արդեօք որու մէքաւ մնաց:

★ ★ ★ Ատանալի մէջ 25,000
հայ ջարդուեր է վերջիս:

Զի՛ի՜՜... Ըսեմք նէ կեցէք,
Համիտի հաւատարիմ շան լակոտ-
ներ, քահրա պիքի ըլլայ նէ,
մարդ սպաննելով սպա՛ննելով
սիրտը կը խառնուի արիւնէն:

Կերեայ մայրերնիդ յղի մնացած
ժամանակը, Պոլիս գալով Համի-
տին սոքաքը տեսեր են որ դուք
ալ անոր ելեր էք:

★ ★ ★ Մեր սիրելի վեհապետը
իր անհուն բարեսրտութեամբ
ներեր է Համիտին իրեն դարձած
անհաշիւ չարիքներուն:

Տեղն է ըսելու որ մէկ ծառէն
թէ հացի թի կելլէ եւ թէ... կը
հասկնաք չէ՞:

ԱՐԾՍՆԱԾԵՐ Ա. ՍԱԳԱՆԱՆ

ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. ՍԱԳԱՆԱՆ

